

Hallitusneuvottelut: Vaali- ja kampanjatilit, pienten ja/tai rekisteröimättömien yhdistysten tilikulut

Finanssiala ry:n (FA) käsityksen mukaan käsillä oleva kysymys linkittyy vahvasti edellisellä hallituskaudella esillä olleeseen esitykseen vaalirahoituksesta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Esityksen mukaan ehdokkaille olisi asetettu velvoite avata presidentin-, europarlamentti- ja eduskuntavaaleissa erillinen kampanjatil.

Kansalais- ja järjestötoiminta sekä poliittinen toiminta ovat tärkeä osa yhteiskuntaa ja yhteiskuntarauhaa, ja FA pitää tärkeänä, että laillista toimintaa varten on mahdollisuus saada tarvittavat pankkipalvelut.

Pankit ovat kuitenkin tällä hetkellä hankalassa asemassa toisaalta yhteiskunnalle tärkeän palvelun tuottajina ja toisaalta tiukkojen sääntelyvaatimusten rajoittamina.

Tilien avaamisprosessin kannalta erityisen merkittävä sääntelykokonaisuus, joka joissakin tapauksessa jopa estää tilin avaamisen, on rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisemistä koskeva lainsäädäntö.

Yhdistysten osalta on huomioitava, että rahanpesulain (444/2017) yhteisöasiakkaiden tuntemista koskevat vaatimukset soveltuvat kaikilta osin myös yhdistyksiin. Eräitä kansallisia lisävaatimuksia lukuun ottamatta rahanpesulain normit perustuvat suoraan EU:n rahanpesudirektiiveihin, eikä niiden sivuuttaminen tai yksipuolinen lieventäminen ole mahdollista kansallisoin toimenpitein. Pankkien noudattamat käytännöt perustuvat rahanpesulain säännöksiin ja Finanssivalvonnan tulkintaohjeisiin. Mikäli siis haluttaisiin helpottaa tilien avaamista tiettyihin tarkoituksiin, tulisi EU:n ja kansallista **rahanpesusääntelyä kehitettäessä** huomioida nykyistä vahvemmin tarve pankkipalveluiden saatavuudelle, ja kansallisesta, **EU:n tason ylittävästä lisäsääntelystä tulisi Suomessa luopua.**

Lisäksi **yhdistysten hallinnon sääntelyä ja valvontaa tulisi kehittää** niin, että niiden yhteistyötahot voivat luottaa siihen, että **yhdistysrekisteriin merkityt tiedot ovat kattavia, oikeita ja ajan tasalla.** Pankkien kokemusten perusteella yhdistysten osalta keskeinen ongelma pankkisuhdetta avattaessa on se, että yhdistysrekisterin tiedot ovat puutteellisia tai vanhentuneita. Mikäli pankki ei saa luotettavaa selvitystä yhdistyksen hallituksen jäsenistä, nimenkirjoitusoikeutetuista, yhdistyksen toiminnan tarkoituksesta ja rahoituslähteistä sekä muista asiakkaan tuntemisen kannalta tarpeellisista seikoista, rahanpesulaki kieltää perustamasta tai jatkamasta asiakassuhdetta kyseisen yhdistyksen kanssa. FA onkin mm. lausunnossaan mikroyhdistysten tilinpitoa koskevaan valtioneuvoston asetukseen ehdottanut, että tilinpäätöksen, vuosilaskelman tai vuosikoonnin valmistelun yhteydessä **yhdistykset yleisesti velvoitettaisiin tarkistamaan, päivittämään ja täydentämään yhdistysrekisteriin merkityt perustietonsa.**

Rekisteröimättömät yhdistykset tai vastaavat muut yhteenliittymät eivät ole oikeushenkilöitä, joten niiden osalta pankkiasiakkuuden tai -tilin avaaminen ei ole mahdollista. Niiden osalta ei ole mahdollista saada asiakkaan tuntemisen edellyttämiä tietoja mistään rekisteristä eikä myöskään pystytä luotettavasti selvittämään, kenellä on oikeus yhteenliittymän tilillä oleviin varoihin. Tyypillisesti ne

hoitavatkin rahaliikenteensä yhden tai useamman jäsenensä henkilökohtaisen pankkitilin kautta.

Kun puhutaan poliittiseen toimintaan käytetyistä tileistä, on huomioitava, että mm. OECD:n yhteydessä toimiva rahanpesun vastainen toimintaryhmä (Financial Action Task Force, FATF) on kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, kuinka aatteellisia yhdistyksiä pyritään hyödyntämään ja osin myös hyödynnetään terrorismin rahoituksessa. Merkittävä osa terroristisen toiminnan ja tekojen rahoituksesta tapahtuu täysin laillisilla varoilla. Demokratian toimivuuden kannalta tärkeitä toimintoja voidaan siis käyttää, ja tosiasiaa myös käytetään, rikollisiin tarkoituksiin. Pankkien tehtävänä on ehkäistä tällainen toiminta, mikä voi välillä näyttäytyä asiakkaille kankeutena tai vaikeuksina esim. palvelujen avaamisessa.

Viime vaalikaudella käsittelyssä olleessa hallituksen lakiesityksessä olikin edellä mainitut tilien avaamista rajoittavat tekijät huomioitu siten, että vaikka kampanjatilin avaaminen olisi ollut valtiollisten vaalien ehdokkaalle lähtökohtaisesti pakollista, ehdokas olisi voinut huolehtia kampanjarahoituksensa hallinnoimisesta muulla muistiinmerkitsemistavalla, mikäli luottolaitos kieltäytyisi avaamista kampanjatiliiä. **FA kannattaa vastaavan varauman mukana pitämistä myös asian jatkokäsittelyssä.**

Palveluhintojen katettava kustannukset ja turvattava toiminnan jatkuvuus

Hinnoittelun osalta FA haluaa tuoda esille, että toimialajärjestön jäsenten keskinäinen keskusteltu hinnoista ei ole kilpailuoikeudellisista syistä mahdollista. Voimmekin siis ottaa asiaan kantaa vain periaatteellisella tasolla.

Vapaassa markkinataloudessa lähtökohta on, että palvelut hinnoitellaan markkinaehtoisesti ja kilpailutilanne ohjaa hinnoittelua. Pankki- ja vakuutusneuvonta Finen ylläpitämältä pankkipalvelujen hintavertailusivustolta voidaankin nähdä palvelujen hinnoissa selkeää vaihtelua – esimerkiksi tyypillisten kuluttajille tarjottavien palvelupakettien hinnat vaihtelevat viimeisimmän hintavertailutiedon mukaan noin 5 ja 11 euron välillä kuukaudessa.

Kuluttajien osalta on kuitenkin peruspankkipalveluiden – joihin kuuluvat maksutili ja siihen liittyvät palvelut - hinnoittelua säännelty Luottolaitoslain 15 luvun 6 a §:ssä, jossa todetaan: ”Asiakkailta veloitettavien maksujen tulee olla kohtuullisia ja vastattava niistä talletuspankille aiheutuvia todellisia kustannuksia. Maksujen kohtuullisuutta arvioitaessa tulee huomioida ainakin kansallinen tulotaso ja maksutilipalveluista keskimäärin veloitettavat maksut.”

Palveluiden hinnoittelussa minimivaatimus, joka siis on kirjattu myös Luottolaitoslakiin, on, että aiheutuneet kustannukset pitää pystyä kattamaan. Kustannukset pitävät sisällään sekä välittömät (esim. itse tapahtumaan sitoutuva henkilöstö sekä tapahtumakäsittelyyn tarvittavien järjestelmien luominen ja ylläpito) että välilliset kustannukset. Välillisiä kustannuksia syntyy esimerkiksi lainsäädännöstä (ns. compliance-kustannukset, jossa esim. rahanpesun estämisen lainsäädännöllä on merkittävä osuus) sekä toimitiloista. On huomattava myös, että kuluttajilta ja yhteisöiltä vaadittavat taustaselvitykset ja niille tarjottavat palvelut ovat erilaisia, minkä vuoksi niiden palveluista perittäviä maksuja ei voida suoraan verrata toisiinsa.

Pelkästään aiheutuneiden kustannusten kattaminen ei ole terveen liiketoiminnan jatkuvuuden kannalta riittävää. Liiketoiminnan tuotoilla pitää pystyä kattamaan myös toiminnan kehittämisestä aiheutuvat kustannukset (ml. lainsäädännön muutosten aiheuttamat muutostarpeet), riskeihin varautuminen sekä kohtuullinen tuotto toimintaan sitoutuneelle pääomalle.

Pääomalle saatava tuotto on erittäin tärkeää pankin kriisinsietokyvylle ja sitä kautta talouden vakaudelle. Siksi on tärkeää, että pankkien pääomia ei sitoudu heikosti kannattavaan tai suorastaan kannattamattomaan liiketoimintaan. Ei voida ajatella, että pankin muut toiminnot kompensoivat heikommin kannattavia osioita. Miltään pankin liiketoiminta-alueelta ei ole saatavissa jatkuvia ylisuuria tuottoja, joilla heikommin kannattavien palveluiden hinnoittelua voitaisiin jatkuvasti kompensoida.

Markkinoilla on nähty, että terveesti kannattavissa palveluissa (esim. sijoitustuotteissa) on paljon kilpailua, kun taas tuottopotentiaaliin erittäin haasteellisissa peruspankkipalveluissa ei samanlaista kilpailua ole ilmaantunut. Tämä kertoo mielestämme siitä, että peruspankkipalvelujen hinnat Suomessa ovat laajasti ottaen pysyneet palvelujen tuottajien näkökulmasta alhaisina, jolloin markkinoille tulo ei ole uusille toimijoille houkuttelevaa.

Kuluttajien ja yhdistysten taholta on välillä esitetty kritiikkiä pankkipalvelujen hinnoista. Pankkipalvelupakettien hintatason vertaaminen muihin palveluihin on varsin haasteellista. Pankkipalvelujen tuottamiseen tarvitaan edistyneitä tietojärjestelmiä, joita on jatkuvasti kehitettävä mm. turvallisuussyistä, sekä runsaasti henkilötyövoimaa. Monenlaisissa kuluttajille tarjottavissa palveluissa kuukausimaksut ovat samansuuruisessa hintaluokassa. Finen vertailusivustoilta saatavan tiedon mukaan yksityishenkilön pankkipalvelupaketin voi halvimmillaan saada alle kahden HSL:n kertalipun hinnalla.

FA:n käsitys on, että pankkipalvelujen hinnat eivät yleisesti ottaen ole sellaisella tasolla, joka estäisi palvelujen käytön. Mahdollinen kotimainen hintasääntely pelkästään kotimaisiin toimijoihin kohdistettuna vaarantaisi tasapuolisen kilpailuasetelman suomalaisten ja muualta Euroopasta Suomeen palveluita tarjoavien palveluntarjoajien välillä, ja kohdistettuna myös muualta palveluja tarjoaviin vähentäisi Suomen markkinoille tulon houkuttelevuutta ja sitä kautta palveluiden tarjontaa Suomessa. Mahdollinen hintasääntelyn kohdentaminen vain tiettyihin asiakasryhmiin olisi vuorostaan yhdenvertaisuusnäkökulmasta haasteellista.

FA osallistuu mielellään asiaa koskeviin mahdollisiin jatkokeskusteluihin.